
สารบัญ

- 4 **คำนำสำนักพิมพ์**
- 6 **คำนิยม** โดย สมชาย ทรุสวณสมบัติ “ซูม” แห่งไทยรัฐ
- 10 **คำนิยม** โดย นพพร วงศ์อนันต์ บรรณาธิการ Forbes Thailand
- 13 **คำนำผู้เขียน**
-
- 16 เปิดประตูสู่ทำเนียบรัฐบาล
 ลำดับเหตุการณ์การทำงานให้กับผู้บริหารประเทศ
- 20 15 นายกรัฐมนตรีไทยในความทรงจำ
- 22 นายกรัฐมนตรี นายธนาธิกร ตรีวิเชียร
- 30 นายกรัฐมนตรี พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
- 40 นายกรัฐมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
- 65 นายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
- 86 นายกรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน
- 98 นายกรัฐมนตรี พลเอก สุจินดา คราประยูร
- 106 นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย
- 128 นายกรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชา
- 146 นายกรัฐมนตรี พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
- 163 นายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
- 224 นายกรัฐมนตรี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
- 244 นายกรัฐมนตรี นายสมิคร สุนทรเวช
- 264 นายกรัฐมนตรี นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์
- 272 นายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
- 351 นายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
- 400 บทสรุป
- 412 **เกี่ยวกับผู้เขียน**

คำนำสำนักพิมพ์

งานเขียนในลักษณะบันทึกความทรงจำ (memoir) มีคุณค่าในหลายประการ ผู้เขียนไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม ย่อมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต ซึ่งเลี้ยงไม่ได้ที่จะเกี่ยวเนื่องกับบริบทอื่นๆ รอบตัว เช่น สังคม การเมือง และหากเขียนได้อย่างมีอรรถรสก็ยิ่งเพิ่มคุณค่าทางวรรณศิลป์ลงไป สร้างเสน่ห์ให้กับงานเขียนชิ้นนั้นยิ่งขึ้น

Political Diary รัฐบาลหอยถึงรัฐบาลปู 37 ปี...ไดอารีการเมือง โดย สมลักษณ์ สงฆ์สัมพันธ์ มีคุณค่าครบถ้วนดังที่กล่าวมา ผู้เขียนพาผู้อ่านก้าวเดินไปบนเส้นทางของข้าราชการคนหนึ่งในทำเนียบรัฐบาล จากเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยที่เลื่อนขึ้นมาตามลำดับจนถึงรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ฝ่ายบริหาร ทำงานด้วยใจรักใกล้ชิดกับนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยถึง 15 ท่าน เริ่มจากนายฯ ธานินทร์ กรัยวิเชียร กับการบริหารรัฐบาลชุดที่สี่อมวลชนขนานนามให้ว่า ‘รัฐบาลหอย’ จนถึงนายฯ ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร หรือ ‘นายฯ ปู’ ผู้อ่านจะได้เห็นพัฒนาการของการทำงานผ่านกาลเวลา จากยุคสี่อมวลชนแย่งกันส่งแฟกซ์รายงานข่าวจนถึงการนำเครื่องอ่านสุนทรพจน์ (teleprompter) มาให้นายกรัฐมนตรีใช้

เนื่องจากนายกรัฐมนตรีแต่ละท่านมีลีลาการทำงานที่ต่างไป ผู้เขียนเก็บรายละเอียดเกร็ดย่อยที่หากไม่บันทึกไว้ก็จะเลือนหายไปกับกาลเวลา เช่น *น้ำชาติมาด* *นักซิ่ง* นายกฯ พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ กับมอเตออร์ไซค์คันโปรด *จิ๋วหวานเจี๊ยบ* นายกฯ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ที่ไม่เคยปฏิเสธใคร และ *ผู้ดีรัตนโกสินทร์* นายกฯ อานันท์ ปันยารชุน จากการพูดตรงแท่งใจนักข่าวยามตั้งคำถามโดยไม่ทำการบ้านมาก่อน เป็นต้น นอกจากนี้ การลำดับเรื่องราวของนายกรัฐมนตรีอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลา 37 ปี ทำให้สามารถร้อยเรียงภาพประวัติศาสตร์การเมืองไทยได้อย่างคมชัด ซึ่งชวนให้ผู้อ่านพิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ต่างกันไปในการจัดรัฐบาลและภาวะแวดล้อมที่มีลักษณะเฉพาะ อันส่งผลต่อการบริหารประเทศภายใต้นายกรัฐมนตรีแต่ละท่าน

ประเทศไทยและประชาธิปไตยของชาติไทยผ่านร้อนผ่านหนาวมาหนักหนา ขับเคลื่อนผ่านกาลเวลามาด้วยความมุ่งมั่นของแต่ละรัฐบาลในอันที่จะสร้างสังคมและพัฒนาประเทศเพื่อความผาสุกร่มเย็นของพลเมือง นายกรัฐมนตรีได้อำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศ ไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งหรือรัฐประหาร ให้ความสามารถเฉพาะตัวเพื่อนำอำนาจนั้นมาสร้างผลงานที่คงอยู่ให้จดจำรำลึกมากน้อยหรือน้อยมากต่างกันไป หากแต่ในบันทึกเล่มนี้ ผู้เขียนเน้นชัดว่าได้ทำงานในหน้าที่เพื่อตอบสนองการบริหารของนายกรัฐมนตรีทุกท่านอย่างเสมอภาค สุดแต่ว่าจะเรียกหาหรือวางใจให้ปฏิบัติหน้าที่เพียงใด และนายกรัฐมนตรีทุกท่านมิได้ผ่านมาแล้วผ่านไป แต่ทิ้งรอยไว้ในประวัติศาสตร์ให้ชนรุ่นหลังตามทีบันทึกอันมีคุณค่านี้ นำเสนอไว้

เชื่อว่าผู้อ่านจะเห็นคุณค่าของหนังสือเล่มนี้และรวมไปถึงชีวิตการทำงานของผู้เขียน ที่สมควรเป็นแบบอย่างและเป็นกำลังใจให้กับข้าราชการทุกคนต่อไป

โพสต์บุ๊คส์

คำนิยม

ผมรู้จักและคุ้นเคยกับคุณสมลักษณ์ สงรัมย์พันธ์ มานานพอสมควรตั้งแต่ผมยังรับราชการอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้รับมอบหมายให้ไปประสานงานกับทีมงานทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำของนายกรัฐมนตรีท่านต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทและการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย

มาจนถึงช่วงเวลาของนายกรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน ผมได้รับคำสั่งเพิ่มเติมให้ไปร่วมจัดทำหนังสือ “รายงานผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน” นอกเหนือจากการประสานงานด้านพัฒนาชนบท ทำให้ต้องไปประชุมที่ทำเนียบรัฐบาลเกือบทุกวัน จึงมีโอกาสดำเนินการได้พบและร่วมหารือกับคุณสมลักษณ์ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของกองงานโฆษกอยู่ในขณะนั้นบ่อยครั้ง

เท่าที่ผมจำได้ คุณสมลักษณ์เป็นข้าราชการที่ขยันขันแข็งคนหนึ่งของกองงานโฆษก และมีส่วนอย่างมากในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาล

อานันท์มาเสนอต่อคณะทำงาน จนการจัดทำหนังสือรายงานดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

แม้ในช่วงเวลาหลังๆ ผมจะมีได้มีโอกาสร่วมงานกับคุณสมลักษณ์อีกเลย แต่ก็ยังมีโอกาสพบกันบ้างในทำเนียบรัฐบาล โดยเฉพาะในการแถลงข่าวครั้งสำคัญของนายกรัฐมนตรีอีก 2-3 ท่าน ที่ผมยังคงไปประสานงานด้านการพัฒนาชนบทอยู่ ก่อนที่ผมจะลาออกจากราชการเพื่อรับบำนาญก่อนเกษียณอายุราชการเมื่อ พ.ศ. 2540 และหลังจากนั้นก็ไม่ได้พบกัน จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2552 ผมได้รับแต่งตั้งจากสำนักงาน ก.พ. ให้เป็นหนึ่งในคณะกรรมการอ่านผลงานด้านวิชาการที่คุณสมลักษณ์นำเสนอต่อสำนักงาน ก.พ. เพื่อดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาฝ่ายข้าราชการประจำของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี อันเป็นตำแหน่งซี.10 ในระบบเก่า และผลการพิจารณาของคณะกรรมการก็ออกมาเป็นเอกฉันท์ให้คุณสมลักษณ์ผ่านการประเมินเข้าดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้

โดยมารยาทแล้วผมไม่ควรนำเรื่องนี้มาเปิดเผย แต่เพื่อเป็นการยืนยันว่าคุณสมลักษณ์เป็นข้าราชการประจำที่ประสบความสำเร็จและก้าวหน้าในหน้าที่ราชการอย่างยิ่ง เพราะเมื่อวันที่ผมมีโอกาสทำงานร่วมด้วยในครั้งแรกนั้น คุณสมลักษณ์ยังเป็นเพียงข้าราชการระดับซี.7 หัวหน้าฝ่ายเท่านั้น แต่ก็สามารถก้าวหน้าขึ้นเป็นถึงซี.10 ในช่วงเวลาเพียง 14-15 ปี และต่อมาก็ยังได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ฝ่ายบริหารสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดของข้าราชการประจำที่รับราชการ ณ หน่วยราชการอันสำคัญยิ่งแห่งนี้

คุณสมลักษณ์เกษียณอายุราชการในตำแหน่งผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี และหลังจากนั้นก็ใช้เวลาเรียบเรียงหนังสือเรื่อง **Political Diary รัฐบาลหอยถึงรัฐบาลปู 37 ปี...ไดอารีการเมือง** พร้อมกับส่งต้นฉบับมาให้ผมอ่าน เพื่อที่จะขอให้ผมเขียน “คำนิยม” ให้แก่หนังสือเล่มนี้ตามธรรมเนียมของการจัดพิมพ์หนังสือในยุคนี ซึ่งผมก็รับไว้ด้วยความยินดีและอ่านแบบรวดเร็วจบในทันทีที่มีเวลาว่าง

การที่สามารถอ่านได้ในแบบรวดเร็ววบ แสดงให้เห็นว่าหนังสือจะต้องมีอะไรมากกว่าที่ชวนให้ติดตามอย่างแน่นอน เพราะมีฉะนั้นเราก็คงต้องวางหนังสือเล่มนั้นลงเพื่อเลิกอ่านหรือพักไปทำอย่างอื่น เพื่อที่จะฝึกกลับมาอ่านต่อหากเรามีความจำเป็นที่จะต้องอ่านให้จบด้วยวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

แต่สำหรับบันทึกของคุณสมลักษณ์เล่มนี้ ผมไม่ต้องฝืนใจเลยและไม่ได้หยุดพักด้วยซ้ำ เพราะเป็นเรื่องราวในทำนองเบื้องหลังข่าวหรือเบื้องหลังเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นแก่นายกรัฐมนตรีถึง 15 ท่าน โดยเฉพาะท่านหลังๆ ที่ตกเป็นหัวข้อใหญ่ของหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนทุกแขนงมาโดยตลอด

คุณสมลักษณ์ใช้สำนวนที่เรียบง่ายและเป็นกันเองเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสอดแทรกเบื้องหลังที่ตัวผู้เขียนอยู่ในเหตุการณ์ เพื่อให้ผู้อ่านได้พลอยตื่นเต้นระทึกใจไปด้วย โดยเฉพาะในช่วงการบันทึกถึง 3 นายกรัฐมนตรีที่เป็นแกนหลักของความขัดแย้งชนิดที่ไม่เคยเกิดมาก่อนในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มาจนถึง นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น่าจะเป็นช่วงที่ท่านผู้อ่านจะต้องอ่านอย่างละเอียด เพื่อเทียบกับข่าวคราวและวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นแก่ประเทศไทยและประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ได้รับรู้รับทราบ รวมทั้งมีส่วนร่วมในความขมขื่นกันมาแล้ว

แน่นอนในฐานะบุุคคลคนหนึ่ง คุณสมลักษณ์ย่อมจะมีความสมหวัง ความผิดหวัง ตลอดจนมีอารมณ์และความรู้สึกที่เป็นส่วนตัวและได้แสดงออกผ่านตัวอักษรในหลายๆ ช่วง หลายๆ ตอน ซึ่งก็เป็นสิทธิที่ผู้เขียนหนังสือทุกคนจะนำเสนอได้ และก็เป็นสิทธิของเราในฐานะผู้อ่านที่จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในหลายๆ ความคิดเห็นที่ปรากฏอยู่ในหนังสือแต่ละเล่ม รวมทั้งหนังสือเล่มนี้ ซึ่งผมเชื่อว่าความรู้สึกของผู้อ่านคงจะมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในหลายๆ ประเด็น

ผมขอขอบคุณความวิริยะอุตสาหะของคุณสมลักษณ์ ส่งสัมพันธ์ สำหรับบันทึกอันทรงคุณค่าชิ้นนี้ และหวังว่าจะได้มีโอกาสอ่านหนังสือบันทึกเรื่องราว

ในการทำงานของข้าราชการระดับสูงท่านอื่นๆ อีกในโอกาสต่อไป เพราะทุกๆ ประสบการณ์ของคนทำงาน ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใกล้ชิดกับศูนย์อำนาจสูงสุดใน การบริหารประเทศเช่นคุณสมลักษณ์ หรือในการปฏิบัติงานพัฒนาประเทศชาติใน ด้านต่างๆ ล้วนมีค่าแก่การเรียนรู้ และสามารถนำไปต่อยอดหรือปรับปรุงแก้ไขให้ เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติได้ในที่สุด หรืออย่างน้อยก็เป็นการจดบันทึกไว้ให้ลูก หลานในอนาคตเลือกปฏิบัติตามในสิ่งที่ดีงาม หรือไม่ปฏิบัติตามในสิ่งที่ผิดพลาด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติในหลายๆ เรื่องและหลายเหตุการณ์ ดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา

สมชาย กรุสวนสมบัติ “ชุม”
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, มีนาคม 2558

คำนิยม

8 มีนาคม 2558

เป็นเรื่องบังเอิญที่ผมใช้วันสตรีสากลเขียนคำนิยมให้หนังสือ **Political Diary รัฐบาลหยอถึงรัฐบาลปู 37 ปี...ไดอารีการเมือง** ของ **คุณสมลักษณ์ สงฆ์สัมพันธ์** แต่เป็นความบังเอิญที่เหมาะสมเจาะกับ ‘พี่ลักษณ์’ ที่ผมรู้จัก เธอคือตัวอย่างของสตรีไทยที่ผมนับถือในความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม เธอเป็นข้าราชการที่ไม่มีประวัติต่างพร้อย เติบโตในหน้าที่การงานด้วยความสามารถที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เว้นแต่ในช่วงท้ายของชีวิตราชการ ที่เธอต้องถูกย้ายไปเป็นผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี จากตำแหน่งรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ฝ่ายบริหาร หลังทำงานกับนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศเพียง 8 เดือนเศษเนื่องจากข้อหา ผักใฝ่ฝ่ายค้าน

2 ทศวรรษ คือระยะเวลาที่ผมรู้จักกับเธอ คำเรียกชื่อเปลี่ยนจาก ‘คุณสมลักษณ์’ เป็น ‘พี่ลักษณ์’ จากแหล่งข่าว กับ นักข่าว กลายเป็นพี่น้องที่นับถือในความสามารถและเกียรติภูมิในวิชาชีพของกันและกัน

ผมรู้จักกับพี่ลักษณ์ครั้งแรกราว พ.ศ. 2537 เมื่อผมเป็นผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ *The Asian Wall Street Journal* ส่วนเธอเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายสื่อมวลชนต่างประเทศของกองงานโฆษก สำนักนายกรัฐมนตรี ตลอดเวลาที่เรารู้จักกันในหน้าที่การงาน ผมมักเป็นฝ่ายขอความช่วยเหลือจากพี่ลักษณ์อยู่เรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นการขอประสานงานนัดสัมภาษณ์พิเศษนายกรัฐมนตรีให้แก่สื่อต่างประเทศที่ผมทำงานอยู่ การติดต่อเชิญนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ไปกล่าวปาฐกถากับนักลงทุนต่างประเทศ ที่สำนักงานใหญ่ประจำภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ของสำนักข่าว Reuters ขณะเยือนสิงคโปร์อย่างเป็นทางการ หรือการเชิญนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศ มาเป็นประธานกล่าวปาฐกถาวันเด็กหญิงสากล ที่จัดโดย Plan International องค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนทั่วโลกที่ผมทำงานอยู่ระยะหนึ่ง

เมื่อพี่ลักษณ์เอย่ปากขอให้ผมช่วยหานักพิมพ์ตีพิมพ์บันทึกความทรงจำของเธอต่อนายกรัฐมนตรีที่เธอเคยร่วมงานด้วย ผมจึงไม่รีรอที่จะตอบแทนพี่สาวที่น่านับถือ ผมติดต่อคุณมานี ลอยเกตุ ผู้จัดการและบรรณาธิการสำนักพิมพ์ PostBooks สำนักพิมพ์ร่วมเครือ Forbes Thailand และ Bangkok Post ให้ได้พบกับพี่ลักษณ์ จนออกมาเป็นหนังสือในมือท่าน ด้วยฝีมือการเรียบเรียงของคุณงามพรรณ เวชชาชีวะ

เมื่อหนังสือใกล้วางแผง พี่ลักษณ์มาขอให้ผมช่วยอีกครั้ง โดยเชิญให้ผมเขียนคำนิยมคู่กับนักหนังสือพิมพ์อาวุโส ผมไม่กล้ารับปากในทันที เนื่องจากเห็นว่า มีเพื่อนฝูงและเพื่อนร่วมงานอีกมากมายที่เธอนำเชิญมาเขียนมากกว่า แต่เธอยืนยันว่าต้องการให้ผมเขียน เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนช่วยในการทำให้หนังสือเล่มนี้เกิดขึ้น ผมจึงตอบรับทันที

หลังอ่านต้นฉบับความยาวเกือบ 200 หน้า ผมสรุปได้ว่า งานเขียนชิ้นนี้จะ เป็นข้อมูลประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทยที่ถูกใช้อ้างอิงอย่างกว้างขวางในอนาคต ด้วยการเขียนที่เข้าใจง่าย เป็นการเล่าเรื่องผ่านมุมมอง ความรู้สึกของข้าราชการ พลเรือน ผู้ได้ทำงานใกล้ชิดกับนายกรัฐมนตรีตั้งแต่ยังเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย ไป จนถึงเป็นข้าราชการระดับสูงของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นเนื้อหา ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ และความเห็นที่หลายคนยังไม่เคยรู้ เหมาะกับผู้อ่านใจการเมือง ไม่ว่าคุณจะเป็นใคร

นพพร วงศ์อนันต์

บรรณาธิการ Forbes Thailand

คำนำผู้เขียน

ผู้เขียนรับราชการในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นเวลา 37 ปี ทำให้ได้มีโอกาสทำงานให้กับนายกรัฐมนตรีถึง 15 ท่าน งานที่ปฏิบัติตามหน้าที่ตั้งแต่เป็นข้าราชการระดับต้นเป็นการทำงานให้กับผู้บริหารประเทศโดยตรง ยังมีตำแหน่งสูงขึ้นก็ยังทำงานใกล้ชิดกับนายกฯ หลายท่าน บางท่านได้ให้โอกาสผู้เขียนทำงานสำคัญหรือได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น ซึ่งหลายเรื่องนับเป็นหน้าหนึ่งของประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศ

การทำงานในทำเนียบรัฐบาลทำให้เห็นวิธีการทำงานที่หลากหลายของนายกรัฐมนตรีแต่ละท่าน ซึ่งคนภายนอกส่วนใหญ่อาจไม่ได้เห็น เพื่อนฝูงหลายคนจึงแนะนำว่า ผู้เขียนน่าจะถ่ายทอดเป็นหนังสือไว้เป็นที่ระลึกสำหรับชีวิตการทำงานรับราชการของผู้เขียนตั้งแต่ต้นจนถึงเกษียณ และเพื่อบันทึกเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นไว้ให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ โดยเฉพาะลักษณะความเป็นผู้นำของนายกรัฐมนตรีแต่ละท่าน นอกจากนี้ สำหรับผู้สนใจยังจะได้เห็นภาพการทำงานในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีว่าเป็นอย่างไรอีกด้วย

การถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานกับนายกรัฐมนตรีในอดีตถึงปัจจุบันนั้น แม้จะมีผู้เคยเขียนบ้างแล้ว แต่ด้วยประสบการณ์การทำงานเฉพาะตัว เรื่องที่เขียนในหนังสือเล่มนี้ส่วนใหญ่จึงแตกต่างกันไป โดยเฉพาะเมื่อถ่ายทอดผ่านมุมมองและความรู้สึกส่วนตัวของผู้เขียน ทั้งนี้ อยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริงและความเป็นตรรกะในช่วงเวลาที่ได้มีโอกาสทำงานให้กับนายกรัฐมนตรีแต่ละท่านโดยตรง อย่างไรก็ตาม แน่นอนว่ามีบางเรื่องที่คุณเขียนไม่สามารถถ่ายทอดได้เนื่องจากอาจมีผลกระทบกับบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือกระทบความสัมพันธ์กับต่างประเทศ เนื้อหาส่วนใหญ่ที่นำมาเขียนเป็นการมองในเชิงบวก และไตร่ตรองแล้วเห็นสมควรว่าจะเป็นที่สนใจแก่ผู้อ่าน และหากเป็นประโยชน์ในทางหนึ่งทางใดก็สมตามความตั้งใจของผู้เขียน

การเขียนถึงผู้นำแต่ละท่านนั้นอยู่ภายใต้ความสำนึกว่า แต่ละท่านเคยเป็นผู้บังคับบัญชาและเป็นผู้นำประเทศ ทำหน้าที่บริหารประเทศไทยในสภาวะต่างกันไป อาจกล่าวได้ว่า ทุกท่านล้วนทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติทั้งสิ้น เนื้อหาในการเขียนถึงนายกรัฐมนตรีทั้ง 15 ท่าน จะมากน้อยต่างกันไป บางท่านอยู่ในตำแหน่งไม่นานก็ต้องพ้นไป หรือแม้บางท่านอยู่ในตำแหน่งนานหลายปี แต่เวลาที่ผ่านไปเนิ่นนาน ผู้เขียนจึงไม่อาจจดจำเรื่องได้ทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม มีเรื่องเล่ามากมายจากการทำงาน 37 ปี โดยเฉพาะเหตุการณ์สำคัญที่ผู้เขียนได้เข้าไปสัมผัสโดยตรงตามหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 เหตุการณ์เสื้อแดงบุกการประชุมอาเซียนที่พัทยาเมื่อ พ.ศ. 2552 หรือเหตุการณ์สลายการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงเมื่อ พ.ศ. 2553 รวมทั้งช่วงเกิดมหาอุทกภัยเมื่อ พ.ศ. 2554

นอกจากบันทึกเหตุการณ์แล้ว ผู้เขียนยังได้เพิ่มเติมข้อคิดที่ได้จากเหตุการณ์หรือจากการทำงาน รวมทั้งได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกส่วนตัวลงไปด้วยอนึ่ง การได้รับความไว้วางใจให้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับนายกรัฐมนตรีแต่ละท่านนั้น มากน้อยไม่เท่ากัน ส่งผลให้การสะท้อนความรู้สึกและมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อนายกรัฐมนตรีแต่ละท่านในเรื่องจุดดีจุดเด่นมีสัดส่วนแตกต่างกันไป

นอกจากนี้ เพื่อให้เนื้อหา มีความสมบูรณ์และให้ผู้อ่านได้เข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละสมัยอย่างต่อเนื่อง ผู้เขียนจึงได้รวบรวมข้อมูลเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากข่าวและบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่สื่อมวลชนเคยตีพิมพ์ รวมทั้งจากเว็บไซต์ต่างๆ มาประกอบในการเขียนบันทึกความทรงจำของผู้เขียนครั้งนี้ด้วย

ผู้เขียนหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านบ้างไม่มากก็น้อย และในการนี้ ผู้เขียนรู้สึกขอบคุณอดีต**นายกรัฐมนตรีทั้ง 15 ท่าน**ที่ได้ให้โอกาสผู้เขียนทำงานอย่างใกล้ชิดจนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่ง ขอขอบคุณหน่วยงาน**สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีและสำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี**ที่ให้ผู้เขียนได้ใช้ความรู้ความสามารถทำงานอย่างเต็มที่ และที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าก็คือ **นางแดง สงสัมพันธ์** มารดาของผู้เขียน ผู้มีส่วนสำคัญผลักดันให้ผู้เขียนได้รับการศึกษาที่ดีและสนับสนุนให้เข้ารับราชการภายหลังที่จบการศึกษา เพื่อได้มีโอกาสทำงานเป็นข้าราชการที่ดีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่อยมาตลอดชีวิตการทำงานของผู้เขียน

สมลักษณ์ สงสัมพันธ์

ผู้เขียนเริ่มรับราชการที่กองนโยบายภายนอกประเทศ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยได้เข้ามาทำงานในสมัย
นายกฯ ธานินทร์ กรัยวิเชียร เนื่องจากเป็นช่วงรัฐบาลที่มา
จากการยึดอำนาจหลัง 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 จึงมีงานไม่มาก
นัก จากนั้นเมื่อ**พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์** เข้ารับ
ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี งานที่กองนโยบายภายนอกประเทศ
จึงเริ่มมีมากขึ้น นับเป็นครั้งแรกที่ได้มีโอกาสเข้าไปทำงาน
ด้านต่างประเทศให้กับนายกรัฐมนตรีอย่างใกล้ชิด และเป็น
เช่นนั้นกับนายกรัฐมนตรีในสมัยต่อๆ มา ทำให้ได้สัมผัส
ประสบการณ์ในการทำงานด้านต่างประเทศอย่างมากมาย

ในสมัยนายกฯ **พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ** ผู้เขียน
ได้ย้ายไปทำงานที่กองงานโฆษก ดูแลด้านประชาสัมพันธ์
ให้กับนายกรัฐมนตรี โดยผ่านโฆษกประจำสำนักนายก
รัฐมนตรีหรือบางครั้งเรียกกันว่าโฆษกรัฐบาล และเมื่อตึก
นารีสโมสรเปลี่ยนเป็นศูนย์แถลงข่าวของรัฐบาลและเป็น
ที่ทำงานของโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้เขียน
ได้มีโอกาสทำงานช่วยโฆษกรัฐบาลหลายท่าน เริ่มตั้งแต่
ดร.สุวิทย์ ยอดมณี **ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล** **นาง
ลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์** **ดร.มนตรี เจนวิทย์การ** **นาย
อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ** **นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล** **นาย
วราเทพ รัตนากร** **นายอรรถพล สรสุชาติ** จนผู้เขียน
ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการส่วนวิเทศสัมพันธ์และ
สื่อมวลชนสัมพันธ์หลังจากที่กองงานโฆษกมีการปรับ

โครงสร้างเป็นสำนักโฆษก และจากนั้นก็ได้เลื่อนขึ้นเป็นผู้อำนวยการสำนักโฆษกในเวลาต่อมา ทำให้ได้ความรู้และประสบการณ์ในการทำงานประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลอย่างลึกซึ้ง

เมื่อนายกฯ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เข้ามาบริหารประเทศ และนายยงยุทธ ดิยะไพรัช เป็นโฆษกฯ แม้ผู้เขียนจะเป็นข้าราชการประจำแต่ก็ได้รับผลกระทบจากปัญหาการเมือง โดยผู้เขียนถูกย้ายไปทำงานในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักการเมืองต่างประเทศ (ซึ่งยกฐานะขึ้นมาจากกองการเมืองต่างประเทศ) เนื่องจากมีการเกิดความไม่ไว้วางใจคิดว่าเป็น ‘พวกพรรคประชาธิปัตย์’ ทั้งที่จริงแล้วในช่วงที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นฝ่ายค้าน ผู้เขียนก็ไม่ได้ติดต่อกับฝ่ายค้านคนใดเลย ในช่วงนั้นต้องถือว่าเป็นช่วงขาลง แม้จะต้องทำงานด้านต่างประเทศอย่างหนักให้กับนายกฯ พ.ต.ท. ทักษิณ แต่ก็ไม่มีความก้าวหน้าหรือเลื่อนขั้น ขณะที่เพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ พากันขยับสูงขึ้นตลอดเวลา 6 ปีที่พรรคไทยรักไทยเป็นรัฐบาล

จนเมื่อรัฐบาลของนายกฯ พ.ต.ท. ทักษิณถูกยึดอำนาจ และพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีผู้เขียนจึงได้รับความเห็นชอบให้ประเมินผลงานวิชาการเมื่อมีตำแหน่งว่างลง เพื่อขึ้นสู่ตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีฝ่ายข้าราชการประจำด้านประสานกิจการต่างประเทศ ระดับ 10

ในสมัยที่นายภัก อภิสัทธ เวชชาชีวะ เข้ามาบริหารประเทศ ท่านรู้จักผู้เขียนเป็นอย่างดี เพราะผู้เขียนเคยช่วยทำงานให้ท่านในสมัยที่ท่านเป็นโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อมีตำแหน่งรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหารว่างลง ท่านได้เห็นชอบให้ผู้เขียนรับตำแหน่งนี้ ดังนั้นเมื่อนายภัก **ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร** เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ผู้เขียนได้มีโอกาสทำงานให้กับนายภัก หญิงท่านนี้ประมาณ 8 เดือน ก่อนถูกย้ายไปรับตำแหน่งผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีด้วยข้อกล่าวหาเดิมว่า ‘เป็นพวกพรรคฝ่ายค้าน’

ความรู้สึกหัวน้ําไหลเกิดขึ้นบ้างเมื่อลดชั้นจากรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมาเป็นผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ในสายตาของคนทั่วไปมองว่า ‘ถูกย้ายไปแขวน’ แต่ก็ทำใจไม่ยึดติดในตำแหน่งและพยายามทำหน้าที่ให้ดีที่สุดในช่วงชีวิตก่อนเกษียณอายุราชการจึงได้มีโอกาสทำงานเพื่อประชาชนในชนบท แต่ด้วยความที่ไม่สันทัดด้านงานตรวจราชการ ในบางครั้งก็อาจทำได้ไม่ดีนัก และอดสะท้อนใจไม่ได้ที่รัฐบาลมักเอาคนที่ไม่รู้จักจริง ไม่มีประสบการณ์ หรือไม่ได้มีความตั้งใจที่จะมาทำงานในตำแหน่งนี้มาทำหน้าที่ช่วยดูแลความเป็นอยู่และทุกข์สุขของประชาชน เสมือนว่ารัฐบาลไม่ได้ใส่ใจในการทำงานเพื่อพัฒนาประเทศชาติและประชาชนในชนบทอย่างแท้จริง

นายกรัฐมนตรี
นายรานินทร์ กรัยวิเชียร

คำร้องตำแหน่ง
8 ตุลาคม พ.ศ. 2519 - 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520

ขณะผู้เขียนเริ่มรับราชการในตำแหน่ง
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนระดับ 3
กองนโยบายภายนอกประเทศ

ฉายา ‘รัฐบาลหอย’

รัฐบาลนายทศ ธาณินทร์ได้รับฉายาว่า **รัฐบาลหอย** เพราะท่านเคยกล่าวสุนทรพจน์พูดถึงรัฐบาลของท่านว่า **“ตัวข้าพเจ้าเปรียบเสมือนเนื้อหอย ต้องได้รับการปกป้องจากเปลือกหอย คือทหาร”** ในสมัยนี้คณะปฏิรูปได้ตั้งสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีสมาชิกจำนวน 340 คน ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติให้การสนับสนุนรัฐบาล นโยบายที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐบาลคือการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างจริงจังและเด็ดขาด ผลงานของรัฐบาลชุดนี้ คือ การสร้างโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชในท้องถิ่นทุรกันดาร 20 แห่ง โครงการอาสาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในฤดูแล้ง โครงการอาสาปลูกป่าในฤดูฝน นอกจากนี้ ยังเริ่มจัดการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร และเริ่มก่อสร้างทางด่วนดินแดง-บางนา

นโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างเด็ดขาด

การดำเนินนโยบาย ‘ขวาจัด’ โดยการต่อต้านลัทธิและการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง ปรากฏชัดจากการจำกัดสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและควบคุมเสรีภาพสื่อ เช่น สั่งปิดหนังสือพิมพ์ นักศึกษา ปัญญาชนจำนวนมากที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างจากรัฐบาลต้องหลบหนีเข้าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในช่วงนั้นยังได้มีการอบรมข้าราชการทั่วประเทศให้ตระหนักถึงภัยจากระบอบคอมมิวนิสต์ ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้นโยบายต่างประเทศที่เริ่มไว้สมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศจีน จึงต้องหยุดชะงักลง

รัฐบาลธานินทร์ได้ออกหนังสือพิมพ์ชื่อ ‘เจ้าพระยา’ ซึ่งเป็นที่เข้าใจว่าตามคำแนะนำของ **นายดุสิต ศิริวรรณ** รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ควบคุมดูแลสื่อในสมัยนั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานของรัฐบาล รวมทั้งประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์อันดีของรัฐบาลและตัวบุคคลผู้ร่วมในรัฐบาล เสมือนเป็นกระบอกเสียงให้กับรัฐบาล โดยพยายามให้หน่วยงานราชการต่างๆ บอกรับหนังสือพิมพ์เจ้าพระยาแทนหนังสือพิมพ์อื่นๆ แต่หนังสือพิมพ์ดังกล่าวไม่ได้รับความนิยมนอกจากประชาชนและถูกโจมตีในเรื่องการใช้งบประมาณอย่างไร้ประโยชน์ รวมทั้งถูกต่อต้านในเรื่องการจำกัดเสรีภาพทางความคิดของประชาชน ทำให้หนังสือพิมพ์เจ้าพระยาวางจำหน่ายได้ไม่นานก็ต้องยุติลง ผู้เขียนยังจำได้ว่าเคยเห็นหนังสือพิมพ์วางตั้งเป็นกองทิ้งขว้างอยู่จำนวนมากบนตึกไทยคู่ฟ้า

✦ ความทรงจำในสมัยนายกฯ ธานินทร์ ✦

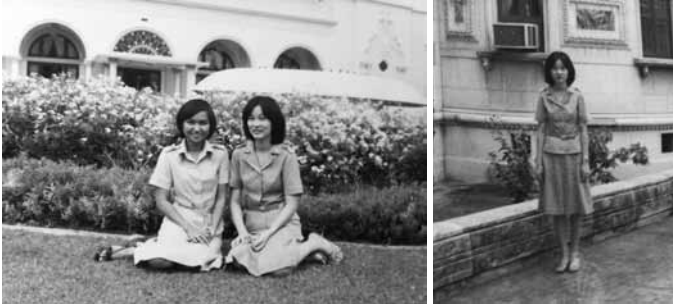
เนื่องจากในช่วงนั้นผู้เขียนเพิ่งเริ่มเข้าทำงานที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้ไม่นานและยังเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยอยู่ จึงไม่ได้มีงานที่เกี่ยวข้องกับนายกฯ โดยตรง จะว่าไปแล้วในช่วงนั้นสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีก็ยังไม่มีความบทบาทในการทำงานด้านนโยบายเท่าใดนัก การทำงานด้านต่างประเทศก็เป็นในลักษณะการตัดข่าวและแปลสรุป ผสมกับรายงานสถานการณ์การเมืองของต่างประเทศที่สถานทูตไทยในประเทศนั้นๆ เสนอมา หรือเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับต่างประเทศที่หน่วยงานต่างๆ เสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อทราบหรือขอความเห็นชอบและอนุมัติ การติดต่อสื่อสารในสมัยนั้นต้องใช้เวลาาน ทำให้ข่าวสารที่รายงานมา โดยเฉพาะจากสถานเอกอัครราชทูตไทยที่ประจำประเทศต่างๆ กว่าจะถึงก็ไม่ทันสมัยแล้ว เนื่องจากผู้เขียนชอบอ่านนิตยสารหรือข่าวต่างประเทศ จึงมักรายงานสถานการณ์ความคืบหน้าหรือวิเคราะห์เพิ่มเติมไปด้วย ทำให้การทำงานถูกใจหัวหน้ากองคือนางสาวยุ่น บุญญศิริ ในสมัยนั้นเป็นอย่างดี เมื่อสามารถเสนองานที่มีข้อมูลความคืบหน้าล่าสุดให้นายกรัฐมนตรีรับทราบได้

นาน ๆ เข้าคนเริ่มเบื่อ
พหุหมดยุคของรัฐบาลธานินทร์
ชุดราชการก็พ้นสมัยไป
แทบไม่มีใครแข่งกันเลย

ให้ข้าราชการแต่งชุดสีกากี

สิ่งที่จำได้ดีในสมัยนายกฯ ธานินทร์ก็คือ ในสมัยนั้นรัฐบาลกำหนดให้ข้าราชการทุกคนแต่งชุดข้าราชการสีกากี เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและประหยัดในการเป็นข้าราชการทำงานเพื่อประชาชน ในช่วงนั้นข้าราชการต้องไปหาและแย่งกันซื้อผ้าเพื่อมาตัดชุดข้าราชการเป็นที่รุ่มรวย และยังทำให้เข็มและสัญลักษณ์ประจำหน่วยงานที่ใช้กับเครื่องแบบเกิดขาดตลาด หาซื้อไม่ได้ในช่วงแรกอีกด้วย สำหรับผู้เขียนซึ่งเพิ่งเป็นข้าราชการรับเงินเดือนไม่มาก เมื่อต้องตัดชุด

ข้าราชการหลายชุดทำให้ลำบากอยู่บ้าง การแต่งเครื่องแบบนั้นในช่วงแรกๆ ก็คิดว่าดี จะได้ประหยัดค่าใช้จ่าย ไม่ต้องเลือกเสื้อผ้ามาแต่งตัวไปทำงาน แต่ปรากฏว่า นานๆ เข้าคนเริ่มเบื่อ พอหมดยุคของรัฐบาลธานินทร์ ชุดราชการก็ทันสมัยไปแทบไม่มีใครแต่งกันเลย

สิ่งที่จำได้ในสมัยนายทศ ธาณินทร์อีกเรื่องหนึ่งก็คือ ในตอนนั้นเวลาจะเสนอบันทึกถึงนายทศ เรามักจะใช้คำกล่าวขึ้นต้นว่า “ขอประทานเสนอ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี” แต่รัฐบาลนี้ได้มีคำสั่งให้เปลี่ยนเป็น “กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี” หากเป็นระดับรัฐมนตรีก็ให้ใช้คำว่า “เรียน” เพียงอย่างเดียว แต่ในสมัยนายทศ อานันท์ ท่านไม่ชอบบให้ใช้คำว่า ฯพณฯ มีคำสั่งให้ใช้ว่า กราบเรียน นายกรัฐมนตรี หรือย่อๆ ว่า กราบเรียน นรม. แม้หน่วยงานข้างนอกอาจจะเคยชินเรียก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี แต่หน่วยงานในสำนักนายกรัฐมนตรีจะไม่ใช้คำว่า ฯพณฯ และเป็นเช่นนี้เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน

แม้รัฐบาลนายกฯ ธานินทร์จะได้รับความคุ้มกันจากทหาร แต่ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องการดำเนินนโยบายทางด้านเศรษฐกิจและการลงทุน อีกทั้งในช่วงนั้นประเทศไทยเริ่มประสบปัญหาน้ำมันราคาแพงอันเนื่องมาจากการขึ้นราคาของกลุ่มโอเปก ทำให้ในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2520 คณะนายทหารกลุ่มหนึ่งโดยการนำของพลเอก ฉลาด หิรัญศิริ ได้ทำการปฏิวัติโดยอ้างความเสื่อมทรามทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่การปฏิวัติไม่ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามในวันที่ 20 ตุลาคม ในปีเดียวกัน รัฐบาลของนายกฯ ธานินทร์ก็ถูกปฏิวัติอีกครั้ง โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ภายใต้การนำของพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ โดยอ้างว่าข้าราชการเกิดความหวั่นไหวแตกแยก ซึ่งเท่ากับว่านายกฯ ธานินทร์บริหารประเทศได้เพียงปีเดียวก็ถูกยึดอำนาจ

ภายหลังที่นายทศ ธานีรัตน์ ตรีวิเชียร ถูกยึดอำนาจ
หัวหน้าคณะปฏิรูปได้เสนอให้พลเอก เกรียงศักดิ์
ชมะนันทน์ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน
เพื่อประสานประโยชน์ ลดความแตกแยก เนื่องจาก
ท่านมีนโยบายประนีประนอมกับทุกฝ่าย วาทะที่จดจำ
กันได้ของท่านคือ “เราไม่มีเวลาทะเลาะกันอีกแล้ว”
ผลงานของนายทศ พลเอก เกรียงศักดิ์ คือ
การปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศจีน
และประเทศสหภาพโซเวียต รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้าน
จัดตั้งการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย กระทรวง
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและพลังงาน มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช การดำเนินนโยบายที่สำคัญยัง
ได้แก่ การเสนอร่างกฎหมายนิรโทษกรรมแก่นักศึกษา
ที่ถูกจำคุกจากเหตุการณ์ชุมนุมเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม
พ.ศ. 2519 เพื่อความปรองดองของประเทศ
ซึ่งสภาได้ผ่านร่างกฎหมายดังกล่าวในปี พ.ศ. 2521
ทำให้นักศึกษาที่ถูกจับทั้งหมดได้รับการปล่อยตัว

นายกรัฐมนตรี
พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์

คำสั่งตำแหน่ง
12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520 - 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523

ขณะผู้เขียนทำงานในตำแหน่ง
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนระดับ 3
และได้เลื่อนเป็นระดับ 4 เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2521

เปลี่ยนแปลงนโยบายหันมาสร้างความสัมพันธ์อันดี กับประเทศคอมมิวนิสต์

แนวนโยบายจากการต่อต้านคอมมิวนิสต์มาเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศจีนและประเทศสหภาพโซเวียต รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอินโดจีน ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงและส่งผลดีต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยอย่างมาก แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ของนายทศพลเอก เกียวกัดดีที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศครั้งยิ่งใหญ่ เช่นนี้ ในการขยายความสัมพันธ์กับจีนและโซเวียต นายทศพลเอก เกียวกัดดีได้เดินทางไปเยือนทั้งสองประเทศ รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ขณะเดียวกันก็ยังรักษาความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตกและเดินทางไปเยือนสหรัฐฯ อังกฤษ และเยอรมนีด้วยเช่นกัน

นโยบายต่างประเทศของนายภฯ พลเอก เกอริ่งศักดิ์เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เขียนมีงานล้นมือและหลากหลายจริงๆ ต้องมีส่วนในการจัดกำหนดการเดินทางประสานกับหน่วยงานต่างๆ และเดินทางไปสถานทูตเพื่อทำวีซ่าให้คณะนายภฯ เป็นต้น นอกจากการเยือนต่างประเทศของนายภฯ แล้ว ขณะเดียวกันก็ได้มีบุคคลสำคัญของประเทศต่างๆ เดินทางมาเยือนไทยหลายคนด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น **นายวอลเตอร์ มอนเดล** รองประธานาธิบดีสหรัฐฯ **นายเคิร์ท ว็ลด์ไฮม์** เลขาธิการสหประชาชาติ โดยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2521 ได้มีผู้นำจากประเทศเพื่อนบ้านมาเยือนไทยในเวลาไล่เลี่ยกัน อาทิ **นายลี กวนยู** นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ **นายฟาม วันดง** นายกรัฐมนตรีเวียดนาม **นายไกรสอน พมวิหาน** นายกรัฐมนตรีลาว และ **นายเต็ง เสี่ยวผิง** รองนายกรัฐมนตรีจีน **นายเอียง สารี** รองนายกรัฐมนตรีกัมพูชา ทำให้ผู้เขียนและเพื่อนร่วมงานทำงานหนัก และมีส่วนร่วมในการทำงานต้อนรับบุคคลสำคัญที่มาเยือนเหล่านี้ด้วยเช่นกัน

ประสานสามัคคีคนในชาติ

นายฯ พลเอก เกรียงศักดิ์ ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่ทำให้ความแตกแยกของประเทศลดน้อยลง ท่านได้ดำเนินการทางการเมืองที่จะประสานความสามัคคีของคนในชาติด้วยการออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมให้แก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติฉบับนี้ทำให้นิสิต นักศึกษา ปัญญาชน และประชาชนที่หลบหนีการกวาดล้างจากรัฐบาลชุดก่อนและเข้าไปพร้อมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย พวกกันกลับคืนสู่เมืองอีกครั้ง ได้มีโอกาสกลับมาหาพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขในสังคมเช่นเดิม หลายคนกลับมาศึกษาต่อจนเป็นนักวิชาการที่มีชื่อเสียง เป็นนักการเมือง ตลอดจนรัฐมนตรีบริหารบ้านเมืองในเวลาต่อมา

นอกจากนี้ ท่านยังออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ระหว่างวันที่ 25 และวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2520 ด้วย แนวคิดการสร้างความสมานฉันท์ดังกล่าวของรัฐบาลภายใต้ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นับว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก ทำให้ความแตกร้างของผู้คนในสังคมไทยค่อยๆ เจือจางลง นำพาประเทศกลับสู่สังคมแห่งความสมานสามัคคีกันอีกครั้ง

เผชิญกับปัญหาราคาน้ำมันขึ้นราคา

ต่อมาสงครามอิรัก-อิหร่านทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบ อีกทั้งการที่กลุ่มโอเปกได้ประกาศขึ้นราคาน้ำมัน ทำให้ประเทศไทยต้องนำเข้าน้ำมันในราคาแพง เกิดภาวะขาดแคลนน้ำมัน และส่งผลให้เกิดภาวะขาดดุลการค้าอย่างสูง ทำให้เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2522 รัฐบาลต้องประกาศปรับราคาน้ำมัน

ผู้เขียนจำได้คร่าวๆ ว่า ในช่วงนั้นได้มีส่วนช่วยประสานงานในการทำหนังสือถึงนายกฯ ลี กวนยูของสิงคโปร์เรื่องความร่วมมือในการซื้อน้ำมัน เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน ต้องหาคนร่างหนังสือเป็นภาษาอังกฤษให้นายกฯ พลเอก เกอริ่งคักดีลงนามโดยด่วน จำได้ว่าต้องไปติดต่อที่สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวขอให้นายโฆสิต บั่นเปี่ยมรัษฎ์ ซึ่งเป็นเพื่อนกับพี่ชายของผู้เขียนช่วยร่างให้

การบริหารประเทศของรัฐบาลพลเอก เกอริ่งคักดี ชมะนันท์ ต้องประสบปัญหามากมายหลายประการ โดยเฉพาะจากการขึ้นราคาน้ำมันภายในประเทศ ส่งผลเป็นลูกโซ่ให้มีการปรับขึ้นราคาค่าไฟฟ้าและน้ำประปา สร้างความไม่พอใจแก่ประชาชน รัฐบาลถูกโจมตีอย่างดุเดือด และถูกมองว่าไม่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาบ้านเมือง และทำให้นายกฯ พลเอก เกอริ่งคักดีถูกอภิปรายในสภาและในที่สุดได้ประกาศลาออกจากตำแหน่ง โดยกล่าวว่า...

“...การขัดแย้งระหว่างรัฐบาลและรัฐสภาไม่เป็นสิ่งที่ดี และเชื่อว่าไม่ใช่สิ่งที่ประชาชนปรารถนา ประชาชนบางส่วนที่อยู่ในชนบทไม่สนใจว่าใครจะมาบริหารประเทศ ขอให้ห้องอิมก็แล้วกัน แต่ความขัดแย้งก่อเกิดเพิ่มขึ้นทับทวี จนยากที่รัฐบาลจะบริหารงานของชาติให้บรรลุสู่เป้าหมายได้ ฉะนั้น เพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยระบบรัฐสภา กระผมจึงได้ตัดสินใจดังนี้ กระผมขอลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ระบบรัฐสภาของประชาธิปไตยดำรงอยู่ตลอดไป ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ท่านเลือกบุคคลที่มีความสามารถดีกว่าเข้ามาบริหารประเทศ และรับใช้ประชาชนและประเทศชาติต่อไป ขอบพระคุณ”

การประกาศลาออกโดยไม่มีใครคาดคิด ทำให้ท่านได้รับความชื่นชม แซ่ซ้องสรรเสริญจากบุคคลทั่วไปว่า ท่านได้ ‘แสดงสปิริต’ ออกมาเป็นที่น่ายกย่องและเป็นตัวอย่างที่ดีของพื้นฐานการสร้างประชาธิปไตย

พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ถือได้ว่าเป็นผู้ที่สามารถประสานประโยชน์และสร้างความสมานฉันท์ให้บ้านเมือง เนื่องจากท่านมีนโยบายประนีประนอมทุกฝ่าย ดังวาทะที่ท่านได้กล่าวว่า **“เราไม่มีเวลาทะเลาะกันอีกแล้ว”** ซึ่งเป็นที่จดจำของคนทั่วไป

+ ความทรงจำ +

ในสมัยนายกฯ พลเอก เกรียงศักดิ์

ให้เจ้าหน้าที่จัดบันทึกการสนทนาระหว่างนายกฯ
กับบุคคลสำคัญต่างประเทศเป็นครั้งแรก

ในสมัยของนายกฯ พลเอก เกรียงศักดิ์ งานของ
สำนักเลขาธิการนายกฯ มีมากขึ้นและเปลี่ยนไปจากแต่เดิม
เป็นงานที่เน้นในเรื่องการสรุปสถานการณ์ต่างประเทศ ซึ่ง
ทำให้ผู้เขียนไม่ได้มีโอกาสใกล้ชิดโดยตรงกับนายกรัฐมนตรี
เลยนั้น เมื่อพลเอก **พร ธนะภูมิ** เลขาธิการนายกฯ และ
ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ รองเลขาธิการนายกฯ ซึ่งมาจาก
สำนักงาน ก.พ. เห็นความสำคัญในการที่จะพัฒนาปรับปรุง
โครงสร้างของสำนักเลขาธิการนายกฯ ให้ทำงานเชิงรุกมาก
ขึ้น จึงเปิดโอกาสให้ข้าราชการทำงานอย่างเต็มที่ ผอ.ยูง
บุญญศิริ ได้ย้ายไปบริหารกองงานนายกฯ ซึ่งเป็นกองที่ใหญ่
กว่า และ ผอ. **ดร.ไมตรี เต็มอุดม** ซึ่งจบปริญญาเอกจาก
ฝรั่งเศสย้ายมาแทน ผอ. ดร.ไมตรีเป็นคนเก่ง กว้างขวาง
ได้รับมอบหมายให้ทำอะไรก็ทำสำเร็จได้ทั้งสิ้น ทำให้พวกเรา
มีงานที่หลากหลาย ผอ.ไมตรีมีส่วนสำคัญในการทำโครงการ
เรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์ของญี่ปุ่น เมื่อมีการประชุมคณะ
กรรมการ ผอ.งานยุ่งไม่สามารถไปร่วมประชุมได้ จึงมอบให้
ผู้เขียนไปประชุมแทน ในเวลานั้นผู้เขียนเป็นเพียงข้าราชการ

ต้นตำหรับแกงเขียวหวานเนื้อบรันตี

ในช่วงนั้นนายกฯ พลเอก เกอริยงศักดิ์มักจะจัดงานเลี้ยงรับรองแขกที่บ้าน บางชนอยู่เนืองๆ อาหารจานโปรดที่ชอบทำเลี้ยงแขกคือแกงเขียวหวานเนื้อใส่บรันตี และจากข้อมูลที่ค้นคว้าทราบว่า หลังจากที่มีการนิโทษกรรมอภัยโทษปล่อยตัวนักศึกษาที่เคลื่อนไหวหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 แล้ว นายกฯ พลเอก เกอริยงศักดิ์ก็ยังได้ลงมือทำแกงเขียวหวานใส่บรันตีเลี้ยงผู้พ้นโทษด้วย ในส่วนของผู้เขียนนั้นมีหน้าที่ที่อีกอย่างคือได้รับมอบหมายให้อยู่ในคณะกรรมการดูแลเรื่องการจัดเลี้ยงรับรองแขกของรัฐบาล จึงต้องไปตรวจรายการอาหารที่จัดเลี้ยงรับรองแขกด้วยว่ามีมาตรฐานตามที่กำหนดหรือไม่ นายกฯ พลเอก เกอริยงศักดิ์มักชอบเลี้ยงแขกที่บ้านจึงต้องตามไปที่บ้านบางชนของท่านเป็นประจำ เมื่อไปแล้ว หากเป็นแขกต่างประเทศที่อยู่ในความรับผิดชอบเข้าพบ ก็ต้องทำหน้าที่จัดบันทึกการสนทนาและทำข่าวประชาสัมพันธ์ด้วย ทุกครั้งที่ไปบ้านบางชน ผู้เขียนได้รับการดูแลจากท่านเจ้าของบ้านเป็นอย่างดี ได้รับประทานแกงเนื้อฝีมือท่านด้วย จนรู้สึกว่าคุณายกฯ ที่เป็นทหาร ซึ่งคิดว่าคงจะดุและน่ากลัว ผู้เขียนยังเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยแต่กลับได้รับความเมตตา โดยเฉพาะเลขาธิการนายกฯ พลเอก พร ธนะภูมิ ไม่ได้ถือว่าเราเป็นแค่เจ้าหน้าที่ระดับเด็กเลยแต่ให้ความใส่ใจดูแลเป็นอย่างดี ประสบการณ์ในช่วงนั้นยังอยู่ในความประทับใจและการจดจำของผู้เขียนไม่รู้ลืม

กล่าวได้ว่า นายกฯ พลเอก เกอริยงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นสุภาพบุรุษทางการเมือง ไม่หองอำนาจ แม้ว่าท่านจะเป็นทหารและเป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากกรปฏิบัติ แต่ก็ลาออกตามวิถีทางประชาธิปไตย ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักการเมืองที่ควรยึดถือปฏิบัติ รวมระยะเวลาการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอก เกอริยงศักดิ์ ชมะนันทน์ 2 ปี 4 เดือน **==**

พลเอก เปรมเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหลังจาก พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ประกาศลาออก โดยสภาผู้แทนราษฎรได้เลือกให้พลเอก เปรม ซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และผู้บัญชาการทหารบก ขึ้นดำรงตำแหน่งแทน ในวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2523 พลเอก เปรมเป็นนายกฯ ตามคำเชิญของรัฐสภา และอยู่ในตำแหน่งยาวนานที่สุด จนถึง พ.ศ. 2531 ผลงานสำคัญ คือ การปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม จัดตั้งโครงการสร้างงานในชนบท (ทสช.) คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน (กรอ.) ส่งเสริมบทบาททางการค้าและการลงทุนของภาคเอกชนในประเทศปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์โดยใช้นโยบายการเมืองนำการทหาร (มาตรการ 66/23) อย่างได้ผล ทำให้นักศึกษาที่หนีเข้าป่าภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เพื่อจับอาวุธต่อสู้กับรัฐบาล มีโอกาสหวนกลับมาในทางสันติภาพได้ นโยบายดังกล่าวช่วยทำให้รัฐบาลสามารถคุมเทกำลังมาฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศได้